

แนวทางการปรับปรุงพื้นที่อาคารเรียนเดิมสู่พื้นที่ทำงานร่วมกันของนักศึกษา
สถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ภาดารี กิตติวัฒนาวณิช

Approches for Co-working space renovation of architectural students,
Department of Architecture in Rajamangala University of Technology

Phadaree Kittiwatthanawanich

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Faculty of Architecture, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

* Corresponding author. E-mail address: phadaree_k@rmutt.ac.th

received: May 28, 2022;

revised: September 22, 2022;

accepted: December 4, 2023

บทคัดย่อ

ปัจจุบันสถานการณ์ได้เข้ามาเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของเราในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านการทำงาน เห็นได้จากการที่หลาย ๆ องค์กร ได้ปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงาน การเรียนการสอนเป็นแบบ Work from home หรือ Remote working มากขึ้น ตั้งแต่ปีที่ผ่านมาถึงปัจจุบัน ได้แสดงให้เห็นว่าสามารถปรับตัวในการเรียนและทำงานที่ใดก็ได้ ไม่ว่าจะเป็นที่บ้าน ที่มหาวิทยาลัยหรือสถานที่อื่น ๆ แนวทางการปรับปรุงพื้นที่อาคารเรียนเดิมสู่พื้นที่ทำงานร่วมกันของนักศึกษาสาขาสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ถือเป็นการสร้างสรรค์พื้นที่อาคารเรียนเดิม ให้เกิดประสิทธิภาพในการใช้อาคารอย่างสูงสุดจุดประสงค์ของวิจัยนี้เพื่อเสนอแนวทางการปรับปรุงพื้นที่ชั้น 1 อาคารเรียนสู่พื้นที่ทำงานร่วมกันของนักศึกษาสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี โดยการสำรวจพื้นที่อาคารเรียนเดิมชั้น 1 รวบรวมข้อมูลทฤษฎีและแนวความคิด รวมทั้งการใช้การสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม ตัวอย่างนักศึกษาสถาปัตยกรรมศาสตร์ 5 ชั้นปี จำนวน 100 ราย เพื่อให้ได้ความต้องการด้านพื้นที่ใช้สอยสิ่งอำนวยความสะดวกที่สำคัญ สรุปผลการวิเคราะห์และเสนอแนวทางในการปรับปรุงอาคารเรียนเดิมสู่พื้นที่ทำงานร่วมกัน พบว่านักศึกษาสถาปัตยกรรมศาสตร์ 5 ชั้นปี จำนวน 100 ราย ส่วนใหญ่ชอบทำงานในที่ที่สะดวกสบาย อิสระ อยู่ตรงไหนก็ทำงานได้และทำออกมาได้ดีด้วยถ้าไม่รู้สีกกดันหรือเครียด จึงให้ปรับปรุง Co-working space (สถานที่นั่งทำงานร่วมกันกับผู้อื่น) ในอาคารเรียนด้วยการปรับเปลี่ยนพื้นที่ทำงาน ภายใต้กรอบแนวคิด Think innovatively สามารถนั่งทำงานได้ พูดคุยกันได้ ซึ่งสามารถรองรับนักศึกษาพร้อมกันได้มากกว่า 50 คน โดยแบ่งเป็นพื้นที่สำหรับผู้ที่ต้องการความสงบเงียบและสมาธิในการทำงาน และพื้นที่ที่นั่งทำงานร่วมกันเพื่อพูดคุย ประชุมทำงาน รวมไปถึงกิจกรรมใหม่ ๆ เน้นให้นักศึกษาได้มีโอกาสสร้างสรรค์ไอเดียที่ไม่มีการปิดกั้นใด ๆ ส่งเสริมให้เกิดการทำงานคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ การทำงานของนักศึกษาในยุค New Normal การทำงานในพื้นที่ Co-working space สามารถเพิ่มโอกาสให้ได้สร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในด้านอื่น ๆ เพื่อหาแนวทางการทำงานหรือวิธีการปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้นต่อไปในอนาคต

คำสำคัญ: การออกแบบ พื้นที่การทำงานร่วมกัน การปรับปรุงอาคารพื้นที่เดิม

ABSTRACT

The current situation has changed our way of life in many ways, especially in terms of work. It can be seen from the fact that many organizations have adjusted their work processes and teaching to be more Work from Home or Remote Working. From last year until now, it has shown that we can adapt to study and work anywhere, whether at home, at the university or other places. The approach to renovating the original teaching building into a collaborative work space for architecture students at Rajamangala University of Technology Thanyaburi is considered a creative approach to the original teaching building to maximize the efficiency of building use. The purpose of this research is to approaches for Co-working space renovation of architectural students, Department of Architecture in Rajamangala University of Technology by surveying the area on the first floor of the original teaching building, collecting theoretical and conceptual data, and using focus group interviews with 100 architecture students from the 5th year to obtain the requirements for usable space and important facilities. The analysis results were summarized and a guideline for improving the original teaching building into a collaborative workspace was proposed. It was found that most of the 100 architecture students from the 5th year like to work in a convenient, independent place, and can work anywhere and do it well if they do not feel pressured or stressed. Therefore, the Co-working Space (a place to sit and work with others) in the teaching building should be improved by adjusting the workspace under the concept of Think Innovatively, allowing them to come and work and talk, which can accommodate more than 50 students at the same time. It is divided into an area for those who want peace and quiet and concentration in their work, and a collaborative workspace for talking. Working meetings and new activities emphasize giving students the opportunity to create ideas without any restrictions, promoting work and innovation. Working in the New Normal era, students can increase the opportunity to build relationships, discuss and exchange ideas in other areas to find ways to work or ways to improve work in the future.

Keyword: Design, Co-working space , Building renovation

บทนำ

อาคารเรียนคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มีลักษณะการออกแบบที่ชัดเจนตอบสนองต่อการใช้สอยและสภาพแวดล้อมตามบริบทของที่ตั้งโดยรอบของอาคาร ในยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีส่วนร่วมกับชีวิตมนุษย์มากขึ้น การใช้ชีวิตของมนุษย์เปลี่ยนไปรวมถึงการเรียนการสอน นักศึกษาจึงมีความต้องการพื้นที่การทำงานในมหาวิทยาลัยเพิ่มสูงขึ้น และพื้นที่ทำงานก็เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย เพียงมีคอมพิวเตอร์พกพากับอินเทอร์เน็ตก็สามารถทำงานได้ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมได้ อีกทั้งมหาวิทยาลัยมีนโยบายการปรับปรุงพื้นที่อาคารเรียนเดิมให้เป็นพื้นที่ทำกิจกรรมหรือพื้นที่ทำงานเพื่ออำนวยความสะดวกให้นักศึกษาถือเป็นการสร้างสรรค์พื้นที่ให้เกิดประสิทธิภาพการใช้อาคารเรียนเดิมอย่างสูงสุด ซึ่งปัจจุบันได้มีแนวทางการทำงานแบบ Co-working space พื้นที่ที่ใช้ทำงานร่วมกันและใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ในการทำงานร่วมกัน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนการทำงานถือว่าเป็นจุดศูนย์กลางสำหรับแลกเปลี่ยนองค์ความรู้กับคนที่สนใจในงานแบบเดียวกันและคนที่อยากเปิดประสบการณ์ใหม่ ๆ ซึ่งอาจจะกลายมาเป็นแนวทางการทำงานในอนาคต จากการวิจัยพบว่าอาคารเรียนเดิมคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก โดยบริเวณพื้นที่ชั้น 1 เป็นพื้นที่โล่งไม่มีผนังแบ่งกันและพื้นที่ทำงานร่วมกันของห้องสมุดชั้น 2 ทั้งนี้ ผลสำรวจนักศึกษามีความต้องการพื้นที่ที่เอื้อต่อการทำงานนอกเหนือจากห้องเรียนเป็นพื้นที่ทำกิจกรรมร่วมกันของนักศึกษาและสามารถพักผ่อนได้ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบแนวทางปรับปรุงพื้นที่การทำงานร่วมกันให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของนักศึกษารุ่นใหม่ การจัดตำแหน่งและเฟอร์นิเจอร์ที่สามารถปรับเปลี่ยนเพื่อรองรับกิจกรรมที่ส่งเสริมการเกิดปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้ใช้งาน มีการสร้างบรรยากาศภายในเพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการทำงานและมีสภาพแวดล้อมที่ตอบสนองต่อความต้องการการใช้งานที่เหมาะสม Co working space หรือพื้นที่ที่ใช้ทำงานร่วมกัน ทั้งการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเพื่อเริ่มต้นทำงานรูปแบบใหม่ถือว่าเป็นจุดศูนย์กลางสำหรับแลกเปลี่ยนองค์ความรู้

กับคนที่สนใจในงานแบบเดียวกันและคนที่อยากเปิดประสบการณ์ใหม่ ๆ การปรับพื้นที่อาคารเรียนให้กลับมาใช้ประโยชน์ได้เต็มประสิทธิภาพอีกครั้ง สอดคล้องกับสภาพสภาพแวดล้อมของอาคารเรียนและกิจกรรมที่หลากหลาย (นิรมล เห่งตระกูล, 2551, นิธิสิริ เวชชา, 2560) กล่าวถึง “การจัดการพื้นที่ที่สาขาสถาปัตยกรรมโดยหลักมีหลักสูตรเน้นเพื่อการประกอบวิชาชีพเฉพาะทางที่แตกต่างจากสาขาอื่น ๆ ประเด็นเรื่องความเชื่อมโยงไปสู่การสร้างพื้นที่ทำงานร่วมกันจึงไม่ใช่ปัญหา แต่ความแตกต่างของตัวนักศึกษาในด้านพฤติกรรมวิธีการทำงานก็เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องนำมาวิเคราะห์” เพื่อใช้ประกอบการปรับปรุงพื้นที่และส่งเสริมให้เกิดปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้ใช้งาน สื่อสังคมออนไลน์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2562) ได้กล่าวถึง แนวคิดผังแม่บทพาหุ ศตวรรษที่ 21 ที่เกิดขึ้นภายใต้แนวคิด “ปรับ-เปลี่ยน-เปิด” ซึ่งเป็น “กลยุทธ์สู่แนวทางการเรียนรู้แห่งอนาคต” โดยการสร้างพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ร่วมกันจากการปรับใช้พื้นที่อาคารที่โล่งหรือสถานที่ที่มีการใช้งานน้อยในมหาวิทยาลัยให้เกิดคุณค่าสูงสุด

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อสำรวจพฤติกรรมและความต้องการของผู้ใช้พื้นที่ทำงานร่วมกันคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ธัญบุรี
2. เพื่อวิเคราะห์พื้นที่อาคารเรียนเดิมสู่พื้นที่ทำงานร่วมกันของนักศึกษาสาขาสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
3. กำหนดแนวทางการปรับปรุงอาคารเรียนเดิมสู่พื้นที่ทำงานร่วมกันที่ตอบสนองต่อพฤติกรรมของนักศึกษาคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

การวิเคราะห์ข้อมูล (แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง)

แบรด นิวเบิร์ก (Brad Newberg) ได้ให้คำนิยามของคำว่า “Coworking” ซึ่งหมายถึง รูปแบบการทำงานในพื้นที่ร่วมกัน และได้ก่อตั้ง “Coworking Space” แห่งแรกขึ้นที่ซานฟรานซิสโก ประเทศสหรัฐอเมริกา พื้นที่ทำงานร่วมกันจะมีลักษณะเป็นสำนักงานเล็ก ๆ ที่มีการบริการด้านอุปกรณ์ สำนักงาน เช่น โต๊ะทำงาน เก้าอี้ เครื่องถ่ายเอกสาร อินเทอร์เน็ต และพื้นที่ในส่วนห้องประชุม ห้องฉายภาพ ห้องเวิร์คชอป สตูดิโอถ่ายภาพ สถานที่จัดกิจกรรม ลานโล่ง และพื้นที่สีเขียวสำหรับพักผ่อน เป็นต้น ซึ่งผู้มาใช้บริการสามารถใช้สถานที่และอุปกรณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ได้ เพื่อรองรับการทำงานของผู้มาใช้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบอย่างรวดเร็ว พฤติกรรมผู้ใช้ก็เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย โดยเฉพาะนักศึกษาในปัจจุบัน ถือเป็นกลุ่มนักศึกษาที่มีลักษณะพฤติกรรมการเรียนรู้ เล่น และทำกิจกรรมอย่างเต็มที่ เพราะฉะนั้นการเรียนรู้ข้อมูลการออกแบบที่ตอบโจทย์พฤติกรรมต่อผู้ใช้เป็นเครื่องมือในการออกแบบปรับปรุงพื้นที่ภายในอาคารเดิมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (จิระ อำนวยสิทธิ์, 2558) และผู้ใช้บริการที่มีความหลากหลาย ลักษณะการทำงานที่แตกต่างกันที่สามารถพูดคุยให้คำปรึกษา และมีปฏิสัมพันธ์เรื่องงานที่เกี่ยวข้องกันในอนาคตได้ (สุวิทย์ วงศ์จุริราวัฒน์, 2555) เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นและปฏิสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่สนับสนุนกับคนกลุ่มนั้น ๆ มีพื้นที่ใช้งานที่เหมาะสม

ทฤษฎีการออกแบบที่เกี่ยวข้องกับการมีปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ ทฤษฎีแนวคิดของพฤติกรรม (Behavior) คือ ทุกสิ่งที่คุณแสดงออก และถูกสังเกตได้โดยตรง หรืออยู่ในกระบวนการทางจิตใจ เช่น ความคิด ความรู้สึก และแรงขับ ซึ่งเป็นประสบการณ์ของแต่ละบุคคลที่ไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง (Allen and Santrock, 1993) แนวทัศน์ของกลุ่มจิตวิทยาพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) เน้นศึกษาพฤติกรรมภายนอก เชื่อว่าการแสดงออกสะท้อนมาจากจิตเน้นศึกษาอุปสรรค การศึกษาจึงเน้นทฤษฎีการเรียนรู้ ที่นำไปใช้มากในการปรับพฤติกรรม (วิไลวรรณ ศรีสงคราม, 2549) ความต้องการของมนุษย์แบ่งออกเป็นสองประเภทคือ 1. ความต้องการทางกายภาพ คือ ความต้องการด้านสภาพแวดล้อมที่ทำให้ผู้ใช้งานได้รับความสะดวกสบาย ใช้งานได้ตามวัตถุประสงค์นั้น ๆ

2. ความต้องการทางอารมณ์หรือความรู้สึก คือ ต้องการให้สถานที่นั้น ๆ ตอบสนองความรู้สึกที่ดีต่อผู้ใช้งาน ซึ่งการออกแบบประเภทนี้ควรประกอบไปด้วย

- 2.1. การส่งเสริมให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้ใช้งาน
- 2.2. การก่อให้เกิดความพึงพอใจต่อความรู้สึก

2.3. สามารถตอบสนองความต้องการทางกายภาพได้ หากไม่สามารถตอบสนองได้ จะทำให้ผู้ใช้บริการไม่รู้สึกสะดวกสบาย และส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน อาทิเช่น อาคารสำนักงานเช่าทั่วไปที่ไม่ได้มีการออกแบบอย่างสวยงามแต่ออกแบบไว้แค่เพียงใช้ในการทำงานเท่านั้น จึงทำให้พนักงานรู้สึกทำงานได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ เพราะลักษณะพื้นที่ทำงานมีขนาดเล็กและค่อนข้างแออัด ไม่ได้เน้นการตกแต่งที่สวยงามจึงทำให้พนักงานรู้สึกไม่ได้ผ่อนคลายในขณะที่ทำงาน

ดังนั้น เพื่อให้การทำงานของผู้ใช้บริการมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพอย่างสูงสุดการสำรวจพฤติกรรมและความต้องการเพื่อวิเคราะห์พื้นที่อาคารเรียนเดิมสู่พื้นที่ทำงานร่วมกันของนักศึกษาสาขาสถาปัตยกรรมศาสตร์ สรุปได้ประเด็นแนวทางการออกแบบปรับปรุงอาคารเรียนเดิมสู่พื้นที่ทำงานร่วมกันที่ตอบสนองต่อพฤติกรรมของนักศึกษาคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ดังต่อไปนี้

1. ความต้องการใช้พื้นที่

จัดการพื้นที่กายภาพการทำงานร่วมกันโดยมีเทคโนโลยีเครือข่าย อุปกรณ์อำนวยความสะดวกที่สัมพันธ์กับความต้องการ และพฤติกรรมของผู้ใช้ในศตวรรษที่ 21 โดยมีรูปแบบในการดำเนินชีวิตเกี่ยวข้องกับกิจกรรมหลากหลายมากขึ้น เช่น การติวหนังสือ เป็นสถานที่นัดพบสำหรับทำงานกลุ่มร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนการคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจให้ความบันเทิงจัดกิจกรรมต่าง ๆ และเป็นจุดศูนย์กลางสำหรับแลกเปลี่ยนองค์ความรู้กับคนที่สนใจในงานแบบเดียวกันและคนที่อยากเปิดประสบการณ์ใหม่ ๆ ทั้งนี้การออกแบบพื้นที่การทำงานร่วมกันของพื้นที่ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้การใช้พื้นที่นี้ตอบโจทย์ความต้องการของผู้ใช้ให้มากที่สุด

2. พื้นที่การทำงานร่วมกัน

1. การบริหารจัดการพื้นที่การทำงานร่วมกันมีทั้งการจัดพื้นที่แบบเปิดขนาดพื้นที่ใช้สอย พื้นที่ส่วนกลาง เช่น ห้องประชุม เครื่องถ่ายเอกสาร ซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้ ผู้มาใช้บริการต้องแบ่งปันใช้ร่วมกับผู้มาใช้บริการท่านอื่น ๆ แตกต่างกันไป เป็นมุมหนึ่งหรือชั้นหนึ่งของพื้นที่ ขึ้นอยู่กับจำนวนผู้ใช้พื้นที่โดยรวม ส่วนบริการอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น พื้นที่สนทนาการต่าง ๆ พื้นที่จัดกิจกรรมผ่อนคลายหลังจากการทำงานอันเหน็ดเหนื่อย

2. คุรุภัณฑ์เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ โต๊ะ เก้าอี้ โซฟา เคา์เตอร์ ตู้เก็บสัมภาระ คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ตไร้สาย กระดานอิเล็กทรอนิกส์เครื่องพิมพ์สามมิติ เครื่องตัดเลเซอร์ อุปกรณ์เทคโนโลยีอื่นที่ควรมีประกอบในห้องปฏิบัติการต่าง ๆ โต๊ะสำนักงาน จะมีทั้งแบบไม่เจาะจงและแบบเจาะจงเลือกที่นั่งโดยที่แบบไม่เจาะจง ผู้ใช้บริการสามารถเลือกที่นั่งได้ตามต้องการแต่จะไม่สามารถวางสิ่งของส่วนตัวไว้กับที่ได้ ส่วนโต๊ะทำงานแบบเจาะจงผู้ใช้บริการสามารถเจาะจงที่นั่งและสามารถวางของทิ้งไว้ได้ ไม่จำเป็นต้องเคลื่อนย้ายอุปกรณ์สิ่งของส่วนตัว เพราะผู้ใช้บริการได้เจาะจงที่นั่งนั้น

3. ผู้ใช้บริการ ผู้ให้บริการพื้นที่การทำงานร่วมกันส่วนใหญ่ ได้แก่ ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่คือนักศึกษา คณาจารย์ บุคลากรในสถาบัน แต่อย่างไรก็ตามในปัจจุบันมหาวิทยาลัยหลายแห่งก็เปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกเข้าไปใช้พื้นที่เพื่อการทำงานร่วมกันได้ เช่น ในกิจกรรมหลากหลาย เช่น การจัดประชุมสัมมนาในประเด็นที่กำลังเป็นที่สนใจ แต่มีค่าธรรมเนียมการใช้ห้องเล็กน้อย

ดังนั้นถึงเวลาแล้วที่ผู้เกี่ยวข้องต้องปรับตัวอย่างเร่งด่วนในการบริหารจัดการพื้นที่กายภาพการทำงานร่วมกัน โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความยืดหยุ่นในการใช้พื้นที่การออกแบบที่ดึงดูดโน้มน้าวให้ผู้ใช้เกิดการเรียนรู้รู้อย่างไรขีดจำกัดมีจินตนาการสร้างสรรค์ ทำงานร่วมกันได้ สำหรับผู้ใช้ในวิชาชีพที่หลากหลายอย่างสนุกสนานสะดวกสบายในบรรยากาศที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อีกทั้งมีการนำทรัพยากรสารสนเทศและบริการต่าง ๆ มาใช้อย่างคุ้มค่ามากขึ้น ซึ่งการใช้พื้นที่นี้กล่าวได้ว่าเป็นสถานที่ปลอดภัยไม่มีค่าธรรมเนียม หรือมีค่าธรรมเนียมก็เพียงเล็กน้อยถ้าเทียบกับการใช้พื้นที่การทำงานร่วมกันที่ภาคเอกชนจัดทำขึ้นในเชิงธุรกิจ

หลักการออกแบบพื้นที่ทำงานร่วมกันของนักศึกษามีลักษณะการทำงานที่อิสระเรื่องเวลาและไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ แต่ในบางที่ต้องการพื้นที่ที่มีความเป็นส่วนตัวรวมถึงบริบทโดยรอบที่เอื้อต่อการสร้างแรงบันดาลใจ ความคิดสร้างสรรค์ สร้างผลงานใหม่ ๆ อยู่เสมอ ดังนั้นจึงเกิดแนวคิดการออกแบบพื้นที่เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและดำเนินกิจกรรมของนักศึกษารุ่นใหม่ในปัจจุบัน คือ พื้นที่สำหรับการทำงานร่วมกัน (Co-working space) ภายในมหาวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับนักศึกษายุค 4.0 ในยุคที่การทำงานไม่จำกัดแต่ในห้องเรียนยกระดับความรู้จากการแลกเปลี่ยนความรู้กับกลุ่มเพื่อน เพื่อค้นหาไอเดียใหม่ ๆ (ปวันรัตน์ อัมเจริญกุล, 2560)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยโดยการสังเกต (Observational research) เชิงวิเคราะห์ (Analytic study) เพื่อศึกษาถึงการจัดการพื้นที่สำนักงานร่วมแบ่งปันว่าสามารถตอบโจทย์การใช้งานจริงได้มากน้อยแค่ไหน และศึกษาพฤติกรรมและความต้องการพื้นที่การเรียนรู้ร่วมกันของนักศึกษาสาขาสถาปัตยกรรมชั้นปีที่ 1-5 ประชากรกลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มนักศึกษาสาขาสถาปัตยกรรมชั้นปีที่ 1-5 โดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีข้อมูลตรงตามประเด็นการวิจัยมากกว่าปกติ (Intensity sampling) เป็นการเลือกตัวอย่างที่มีความเด่นชัดของนักศึกษาที่ใช้พื้นที่ทำงานร่วมกันขณะไม่มีชั่วโมงเรียนของสาขาสถาปัตยกรรม โดยแบ่งกลุ่มนักศึกษาตามแต่ละชั้นปีแต่ไม่แบ่งแยกหลักสูตร ดังนั้นนักศึกษา 5 ชั้นปี จำนวน 100 คน ประกอบด้วยหลักสูตรสถาปัตยกรรมและสถาปัตยกรรมภายใน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยผู้วิจัยใช้การสังเกตและแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

แบบสัมภาษณ์ ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ในการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงเกี่ยวกับพื้นที่ทำงานร่วมกันในลักษณะแบ่งปัน (Co-working space) เพื่อส่งเสริมการทำงานของผู้นำใช้บริการ ลักษณะของข้อคำถามเป็นคำถามแบบปลายเปิด โดยมีประเด็นคำถามสำคัญคือ พื้นที่ทำงานร่วมกันมีรูปแบบ พฤติกรรมการทำงานเปรียบเทียบการจัดวางพื้นที่ของทำงานร่วมกันเหมาะสมต่อการทำงานอย่างไร และแนวทางการจัดรูปแบบอุปกรณ์สำนักงานต่าง ๆ ภายในพื้นที่ทำงานร่วมกันเหมาะสมต่อการทำงานอย่างไร ซึ่งแนวคำถามดังกล่าวจะ ครอบคลุมถึงตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยคือ ประเภทของ Co-working space ได้แก่ Function และ กิจกรรมและพฤติกรรมของผู้นำใช้บริการ ได้แก่ ห้องประชุม ทำงานแบบห้องส่วนตัว ทำงานบนโต๊ะส่วนรวม และสนทนา และการจัดพื้นที่ Co-working space ได้แก่ รูปแบบการจัดผังพื้นที่รูปแบบการจัดเครื่องเรือน และ สิ่งอำนวยความสะดวก อุปกรณ์ที่ใช้ในการสำรวจ เช่น กล้องถ่ายรูป สมุดโน้ต เครื่องอัดเสียง แบบสัมภาษณ์ ปากกา

3. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาการจัดการพื้นที่ทำงานร่วมกันในลักษณะแบ่งปัน (Co-working space) เพื่อส่งเสริมการทำงานของผู้นำใช้บริการในคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์โดยมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 โดยการศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ถึงรายละเอียดโครงสร้างเนื้อหาเกี่ยวกับประเภทของ Co-working space กิจกรรมและพฤติกรรมของผู้นำใช้บริการ Co-working space และ การจัดพื้นที่ Co-working space เพื่อนำผลที่ศึกษามาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างและสอดคล้องกับกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 นำแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างที่สร้างขึ้นตรวจสอบความถูกต้องสอดคล้องของเนื้อหา ก่อนนำไปใช้ในการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลจริง

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นตอนการสังเกตโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) คือการสังเกตที่ผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมกับผู้ถูกศึกษามีการทำกิจกรรมร่วมกัน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งที่ทำการศึกษาดังนี้ รวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างจากกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง จำนวน 100 ชุด ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับประเภทพื้นที่ทำงานร่วมกันกิจกรรมและพฤติกรรมของผู้นำใช้บริการ ได้แก่ การประชุมโดยใช้ห้องประชุม ทำงานแบบห้องส่วนตัว ทำงานบนโต๊ะส่วนรวม กิจกรรมสนทนาและการจัดพื้นที่ทำงานร่วมกัน ได้แก่ รูปแบบการจัด ผังพื้นที่ รูปแบบการจัดอุปกรณ์สำนักงานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่ให้บริการสำหรับกระบวนการหรือแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่น่ามาใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีวิธีการกำหนดกระบวนการหรือแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการและข้อมูลจากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ โดยกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าวเป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแนวทางของกระบวนการวิจัย โดยมีสาระสำคัญโดยสรุปดังต่อไปนี้

4.1. เมื่อผู้ศึกษาได้สร้างแบบสัมภาษณ์และทำการทดสอบแบบสัมภาษณ์เสร็จเรียบร้อยแล้ว จะนำแบบสัมภาษณ์ดังกล่าวไปแจกกลุ่มที่ใช้บริการของการออกแบบพื้นที่ทำงานร่วมกันในมหาวิทยาลัยจำนวนทั้งสิ้น 100 คน แล้วให้กลุ่มตัวอย่างตอบคำถามที่ผู้วิจัยถามขึ้น

4.2. เมื่อได้แบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว ผู้ศึกษาได้ทำการตรวจสอบความเรียบร้อยของแบบสอบถามและทำการศึกษาและนำข้อมูล คำตอบที่สมบูรณ์ในแบบสอบถามดังกล่าวที่สมบูรณ์ ไปวิเคราะห์หาข้อมูลทางขั้นตอนต่อไป

5. การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการการออกแบบพื้นที่ทำงานร่วมกันในมหาวิทยาลัย ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

5.1. นำข้อมูลที่ยืนยันได้ มาถอดความด้วยวิธีการสรุปสาระสำคัญตามประเด็นที่กำหนดไว้ในขอบเขตด้านเนื้อหา

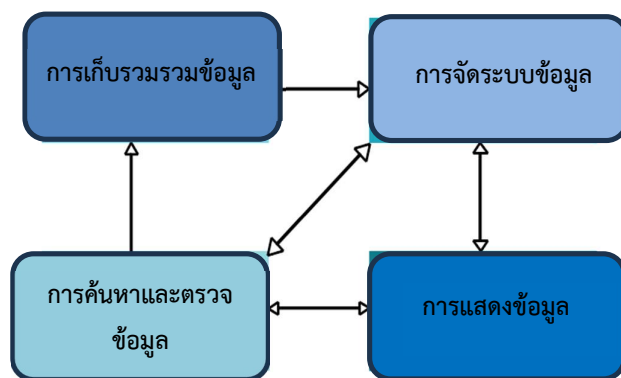
5.2. หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้นำมาประมวล รวบรวมเป็นหมวดหมู่ นำมาจัดระบบระเบียบเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดมาตรวจสอบความถูกต้องและเก็บข้อมูลเสริมให้มีเนื้อหาสมบูรณ์ เพื่อนำไปสู่การตีความหมายวิเคราะห์สรุปเนื้อหาเพื่อนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงการออกแบบความต้องการการใช้พื้นที่

5.2.1 ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารเนื้อหา (Content analysis) นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

5.2.2 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Interview) จะใช้การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ แล้วตีความหมายเชื่อมโยง โดยความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อมกับการเก็บรวบรวม ข้อมูลเพื่อจะได้ศึกษาในแต่ละประเด็นได้อย่างลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดนำมาวิเคราะห์แล้วไม่มีความ ชัดเจนก็จะตามไปเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ เหล่านั้น เพื่อตอบคำถามหลักตาม วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อมูล ซึ่งสามารถสร้างแบบแผนเพื่อให้มองเห็นดังภาพที่ 1

6. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปสู่การออกแบบ

สรุปรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตจากแบบบันทึกและสนทนากลุ่มนักศึกษาคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์รวมทั้งสิ้น 100 คน โดยใช้วิธีจำแนกข้อมูลกิจกรรมความต้องการตามประเภทที่สามารถสังเกตโดยอ้างอิงข้อมูลที่สอดคล้องจากหลักแนวความคิดในการออกแบบพื้นที่ทำงานร่วมกัน จากแนวทฤษฎีที่ศึกษาเพื่อสรุปหาข้อสำคัญของแนวทางในการออกแบบจากนั้นทำการออกแบบปรับปรุงพื้นที่อาคารเดิม โดยแนวทางการออกแบบอ้างอิงจากแนวความคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเก็บข้อมูลที่ตอบสนองต่อพฤติกรรมของนักศึกษาในยุค COVID 19 เพื่อเสนอเป็นแนวทางการปรับปรุงพื้นที่ที่มีอยู่เดิม

ภาพ 1 แสดงกระบวนการวิเคราะห์ความสัมพันธ์จากข้อมูล
ที่มา : ผู้วิจัย

ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล

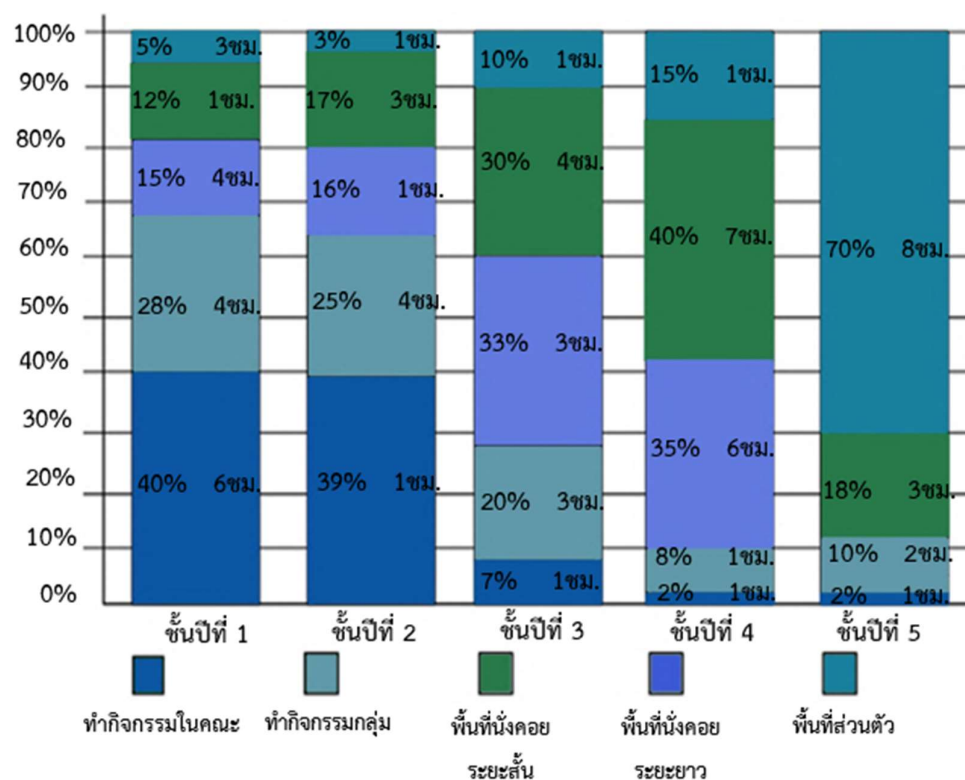
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของแนวทางการออกแบบพื้นที่ทำงานร่วมกันมีจุดมุ่งหมายเดียว คือตอบสนองพฤติกรรมความต้องการใหม่ ๆ ของนักศึกษาคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์เพื่อได้ข้อมูลที่ครบถ้วนโดยมีกลุ่มตัวอย่างของนักศึกษาทุกชั้นปี เพศหญิงร้อยละ 50 เพศชายร้อยละ 50 จำนวน 100 คน

จากการสังเกตพบว่า พฤติกรรมของผู้มาใช้บริการพื้นที่ทำงานร่วมกันขณะไม่มีชั่วโมงเรียน ภายในห้องสมุด และพื้นที่ชั้น 1 และพื้นที่ชั้น 2 ห้องสมุดมีจำนวนหนาแน่นพื้นที่นั่งไม่เพียงพอสำหรับทุกคนเมื่อเทียบกับจำนวนผู้ใช้ ทั้งนี้ จากการสังเกตหลาย

คนมีพฤติกรรมที่คล้ายคลึงกัน เช่น ต้องการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นมาใช้บริการท่านอื่น เพื่อสร้างความสนิทสนมคุ้นเคยกันและสามารถทำงานร่วมกันได้ในอนาคตซึ่งสามารถช่วยเพื่อนต่างสาขาได้มากขึ้น ส่วนใหญ่จะเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1-3 ส่วนใหญ่นักศึกษาชั้นปี 1 และปี 2 จะใช้เวลาทำกิจกรรมพื้นที่ทำงานมากกว่าเน้นทำกิจกรรมของคณะเป็นหลัก นักศึกษาปี 3 4 และ ปี 5 มักจะใช้เวลาทำกิจกรรมงานกลุ่มและกิจกรรมการสืบค้นข้อมูลในห้องสมุดเป็นหลักและมักใช้เวลาขณะรอเวลาเรียนไปกับการพักผ่อน พูดคุย และใช้โทรศัพท์ มีบางช่วงเวลาจะฝากสัมภาระไว้บนโต๊ะเพื่อแสดงขอบเขตการใช้งานหรือต้องการกลับมาใช้งานหรือต้องการกลับมาใช้พื้นที่อีกครั้ง

จากข้อมูลตามรายละเอียดในภาพที่ 2 สามารถสรุปพฤติกรรมเบื้องต้นในความต้องการพื้นที่ทำงานร่วมกันจากการสังเกตได้คือ กลุ่มตัวอย่างมีการใช้บริการ บริเวณพื้นที่ส่วนกลางอาคารชั้น 1 และพื้นที่ห้องสมุดชั้น 2 ใน 1 วัน ขณะไม่มีเวลาเรียน แบ่งได้เป็น 5 กิจกรรมหลัก ดังนี้ 1. พื้นที่ทำกิจกรรมคณะ 2. พื้นที่ทำงานกลุ่ม 3. พื้นที่พักคอยระยะสั้น (นั่งรอก่อนเรียนหรือหลังเรียน) 4. พื้นที่พักคอยระยะสั้น (พักผ่อนทั่วไปตามอัธยาศัย) 5. พื้นที่ส่วนตัว (ทำงานเดี่ยว อ่านหนังสือสอบ)

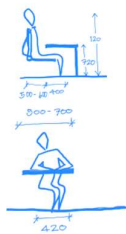
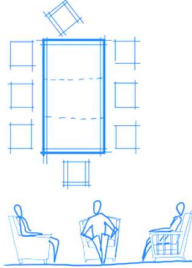
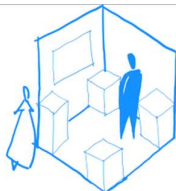
อธิบายว่า นักศึกษาชั้นปี 1 และปี 2 แต่ละครั้งจะใช้เวลาในพื้นที่ส่วนกลางชั้น 1 และห้องสมุด เพื่อทำงานหรือทำรายงานมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40 โดย นิยมมากับเพื่อน 2 - 5 คน ส่วนนักศึกษาปี 3 4 และ 5 มีการเลือกใช้บริการในโซนพื้นที่นั่งทำงานแบบเดี่ยวที่แบ่งสัดส่วนชัดเจน ถึงร้อยละ 70 ซึ่งร้อยละ 43.5 ใช้เวลาเฉลี่ยในการ ใช้บริการครั้งละ 1-4 ชั่วโมง โดยมีร้อยละ 70 เคยใช้บริการนานที่สุดประมาณ 4-8 ชั่วโมง และมีร้อยละ 26 เข้ารับบริการในช่วงเวลา 14.01-16.30 น. ส่วนสาเหตุที่เลือกใช้บริการพื้นที่ทำงานร่วมกันแทนการนั่งทำงานในสถานที่อื่นเพราะสถานที่สะดวกสามารถนัดเจอพร้อมกันได้ทันทีหลังเรียนเสร็จ คิดเป็นร้อยละ 22 ซึ่งเป็นผลที่นำไปใช้ในการแบ่งสัดส่วนโซน การวางแผนผังแปลนพื้นที่ทำงานร่วมกันที่ตอบสนองต่อพฤติกรรมของนักศึกษาสถาปัตยกรรม

ภาพ 2 แสดงแผนภูมิแท่งเปอร์เซ็นต์และจำนวนชั่วโมงใช้พื้นที่ทำงานร่วมกันของนักศึกษา คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ 5 ชั้นปี
ที่มา : ผู้วิจัย

ผลการวิเคราะห์ความต้องการพื้นที่ทำงานร่วมกันที่ตอบสนองต่อพฤติกรรมของนักศึกษาสถาปัตย์กรรม จากผลการสนทนาแบบกลุ่ม ความต้องการเพื่อรองรับกิจกรรมของนักศึกษาได้แก่ เฟอ์นเจอร์ สภาพแวดล้อม บรรยากาศ แสงสว่าง และเทคโนโลยี ความเห็นในด้านของสถานที่นั่งทำงานมีแสงสว่างที่เพียงพอ ทั้งการวางตำแหน่งไฟหรือการเลือกตำแหน่งหน้าต่างที่สามารถรับแสงเข้าได้อย่างพอเหมาะมากที่สุด รองลงมาคือบรรยากาศภายในสถานที่ทำงานที่สร้างความรู้สึกละสบายให้ผู้รับบริการ ไม่รู้สึกตึงเครียดหรือน่าเบื่อจนเกินไป ทำให้สามารถนั่งทำงานได้นานขึ้น เพื่อรองรับกิจกรรม 4 ด้าน ได้แก่ 1. พื้นที่นั่งคนเดียว 2. พื้นที่นั่งได้หลายคน (ห้องประชุม ขนาดเล็ก) 3. พื้นที่ทำกิจกรรมอื่น 4. ร้านกาแฟ โดยมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับพื้นที่ทำงานร่วมกันได้

ตาราง 1 แสดงผลการสรุปความต้องการพื้นที่ทำงานร่วมกันที่ตอบสนองต่อพฤติกรรมของนักศึกษาสถาปัตย์กรรม

กิจกรรม	พฤติกรรมความต้องการผู้ใช้	สิ่งอำนวยความสะดวก	สภาพแวดล้อม	รูปแบบจำลอง
1. พื้นที่นั่งคนเดียว	- อ่านหนังสือ ทบทวนวิชาเรียน หาข้อมูลการทำงาน - ทำงาน ลักษณะพื้นที่ให้บริการมีหลายรูปแบบให้เลือก	- โต๊ะทำงาน - สิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน - ความเร็วของอินเทอร์เน็ตไร้สายที่ให้บริการ	พื้นที่ให้บริการมีขนาดกว้างขวาง ปลอดภัย สะดวกสบาย มีหลายรูปแบบให้เลือก	
2. พื้นที่นั่งได้หลายคน (ห้องประชุม ขนาดเล็ก)	-ทำงานกลุ่มตั้งแต่ 4-20 คนขึ้นไป สามารถแยกพื้นที่ปรับเปลี่ยนโต๊ะทำงานได้ หลากหลายรูปแบบตามจำนวนกลุ่มคนที่มาใช้บริการ	- จอทีวี, เครื่องฉายภาพ - โต๊ะประชุมคอมพิวเตอร์	มีจำนวนที่นั่งหรือห้องประชุมเพียงพอต่อความต้องการและสามารถตอบสนองความต้องการได้ทันที	
3. พื้นที่ทำกิจกรรมอื่น	-จัดแสดงงานได้หลากหลายวิธี สามารถฟรีเซนต์งานผ่านทั้งโมเดลและการนำเสนอผ่านเครื่องฉายภาพ - จัดแสดงผลงานแบบหมุนเวียน	บอร์ดแสดงผลงาน, แท่นวางงาน, เครื่องฉายภาพ, เครื่องเสียง	การแบ่งสัดส่วนพื้นที่การใช้งานมีความเหมาะสมสามารถเข้าถึงทุกทางเพื่ออำนวยความสะดวกการใช้งาน	
4. พื้นที่ร้านกาแฟ	- ซื้อเครื่องดื่ม ขนมอาหาร ร้านเปิด-ปิด ดีได้ตามช่วงเวลาที่นักศึกษาทำโครงการ	เฟอ์นเจอร์ที่ใช้สำหรับกรขาย	มีการตกแต่งที่ทันสมัย การออกแบบที่สร้างความรู้สึกผ่อนคลายเมื่อเข้ามาใช้บริการ	

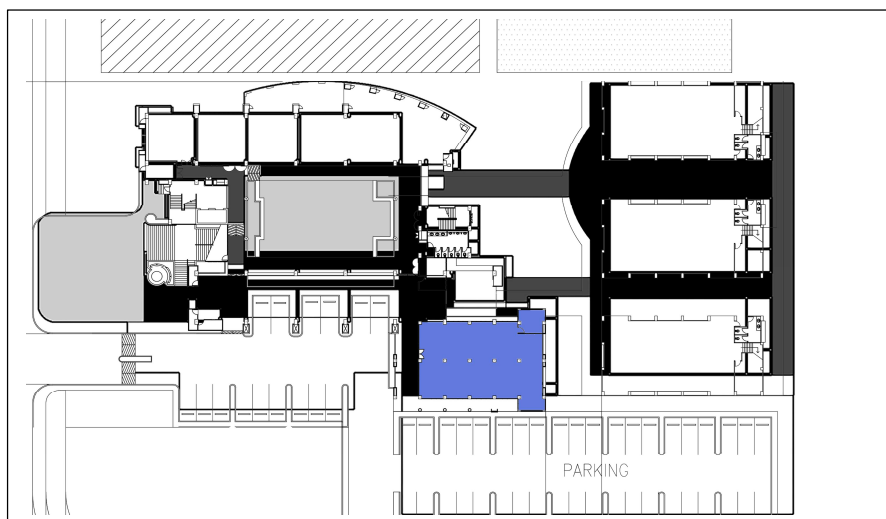
ที่มา : ผู้วิจัย

ผลสรุปแนวทางการปรับปรุงพื้นที่อาคารเรียนสู่พื้นที่ทำงานร่วมกันของนักศึกษาสถาปัตยกรรมที่ตอบสนองต่อพื้นที่ทำงานร่วมกัน

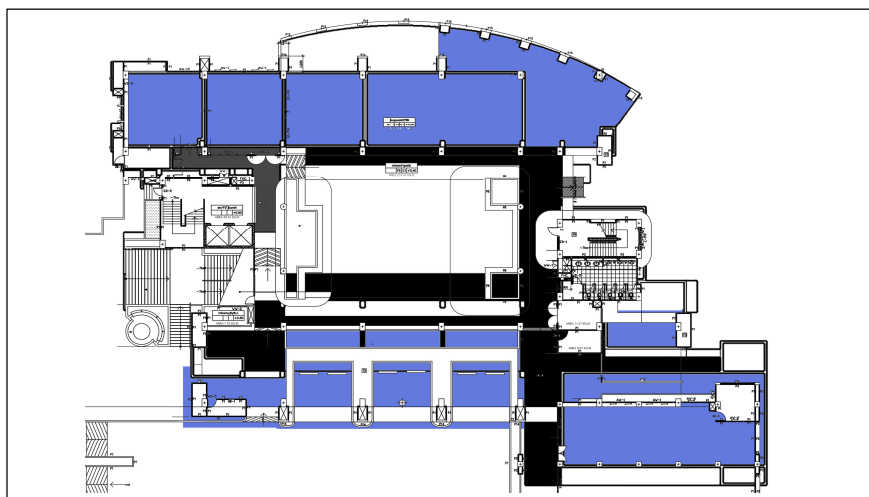
1. ความต้องการด้านการใช้พื้นที่ที่ตอบสนองต่อพฤติกรรม การกำหนดพื้นที่ที่เหมาะสม คือ พื้นที่นั่งทำงานเป็นส่วนตัว พื้นที่ส่วนกลาง พื้นที่ที่ใช้ร่วมกัน และการออกแบบพื้นที่ที่สามารถรองรับกิจกรรมที่มีความหลากหลาย และมีความยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนพื้นที่ได้ตลอดเวลา ขนาดของพื้นที่ควรมีขนาดที่เหมาะสมกับจำนวนปริมาณผู้ใช้ ระยะระหว่างแต่ละคนควรมีระยะประมาณ 1.8 - 2 เมตร ซึ่งหากเป็นโต๊ะทำงานทั่วไปอาจจะกว้างแค่ประมาณ 1.5 เมตร

2. พื้นที่ประชุมทั้งแบบเล็กและแบบใหญ่ คือ ประมาณ 5-10 คน และ 15-20 คน และที่สำคัญนอกจากคอมพิวเตอร์ส่วนตัวแล้ว ยังต้องมีโปรเจคเตอร์ หรือจอทีวีสำหรับพรีเซนตงาน ส่งผลให้ลักษณะของปลั๊กไม่เหมือนกันกับปลั๊กสำหรับการนั่งทำงานคนเดียวเพราะคนที่มาใช้งานส่วนใหญ่นั้นรู้จักกันสามารถใช้อุปกรณ์ร่วมกันได้และนอกจากจากเต้าเสียบสายไฟแล้วยังสามารถเลือก Module ได้ตามต้องการ เช่น ปลั๊ก, ช่องเสียบสาย USB และอื่น ๆ

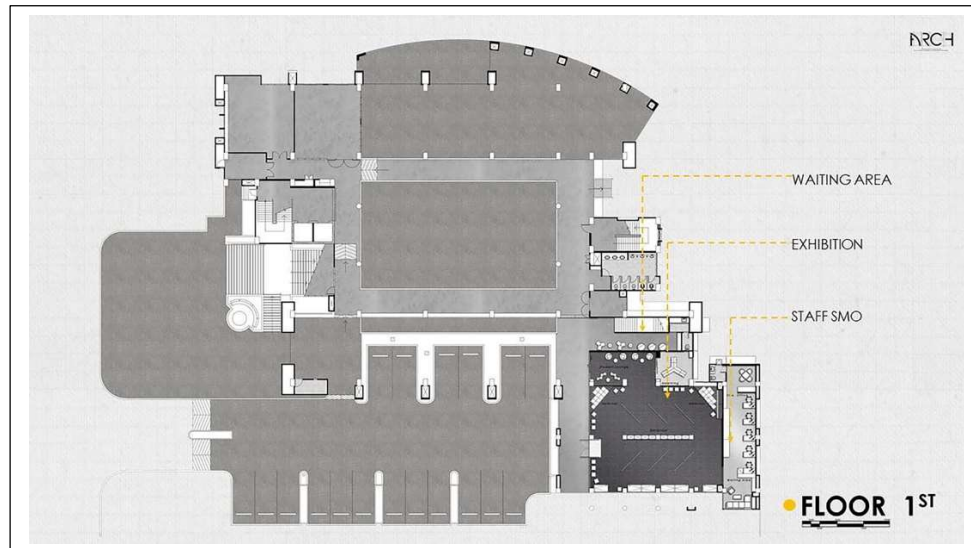
3. นำเทคโนโลยีและระบบสารสนเทศมาเป็นส่วนสนับสนุนพื้นที่ทำงานร่วมกัน และฟังก์ชันพิเศษ เช่น มุมโซฟาสำหรับนั่งพักผ่อนหรือการประชุมแบบสบาย ๆ ห้องเตรียมอาหารและมุมทานกาแฟ ห้องถ่ายรูปแบบสตูดิโอ ห้องสำหรับทำโมเดลสามมิติ ห้องนอนพัก หรือห้องโทรศัพท์กันเสียงรบกวนผู้อื่น

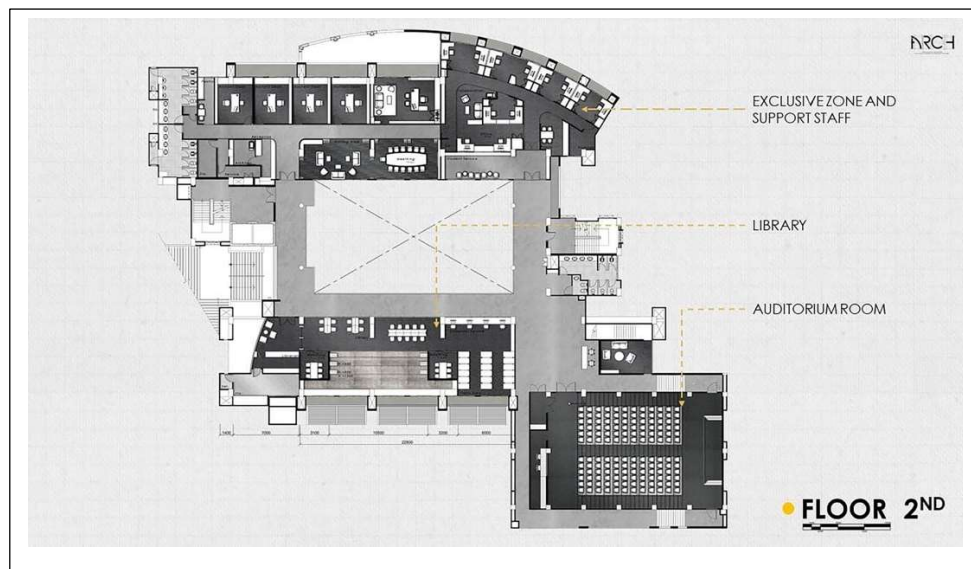
ภาพ 3 แสดงผังเดิมของพื้นที่ชั้น 1

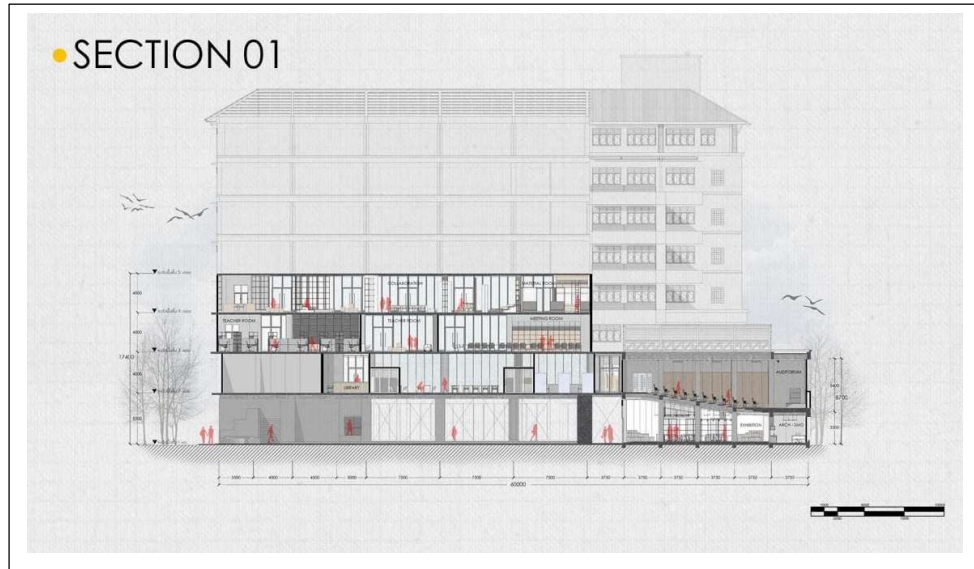
ภาพ 4 แสดงผังเดิมของพื้นที่ชั้น 2

ภาพ 5 แสดงผังการจัดวางเฟอร์นิเจอร์ชั้น 1 ของพื้นที่ทำงานร่วมกันของนักศึกษาสถาปัตยกรรม 5 ชั้นปี

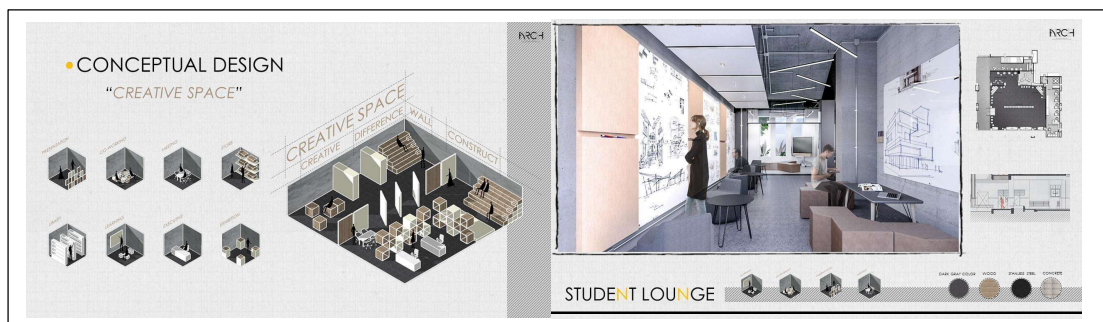
ภาพ 6 แสดงผังการจัดวางเฟอร์นิเจอร์ชั้น 2 ของพื้นที่ทำงานร่วมกันของนักศึกษาสถาปัตยกรรม 5 ชั้นปี

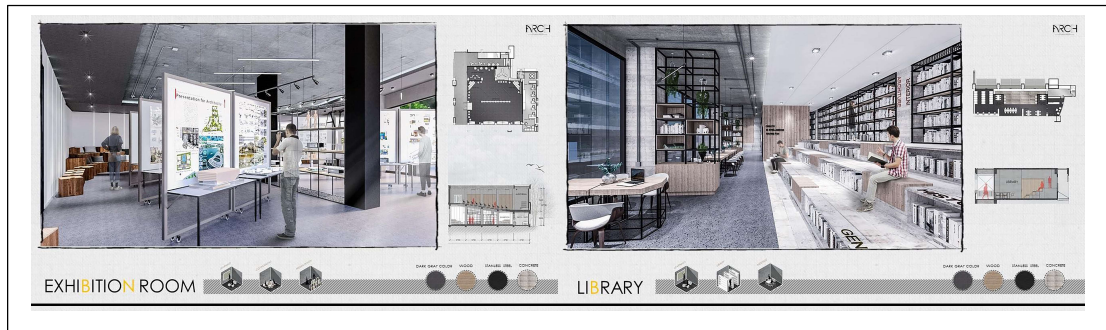
ภาพ 7 แสดงรูปด้านชั้น 1 และชั้น 2 ของพื้นที่ทำงานร่วมกันของนักศึกษาสถาปัตยกรรม 5 ชั้นปี

จากรูปที่ 5 และ 6 แสดงการวางผังพื้นที่การจัดเฟอร์นิเจอร์ของพื้นที่ทำงานร่วมกัน โดยสามารถแบ่งพื้นที่เป็น 6 พื้นที่หลัก ๆ ดังต่อไปนี้

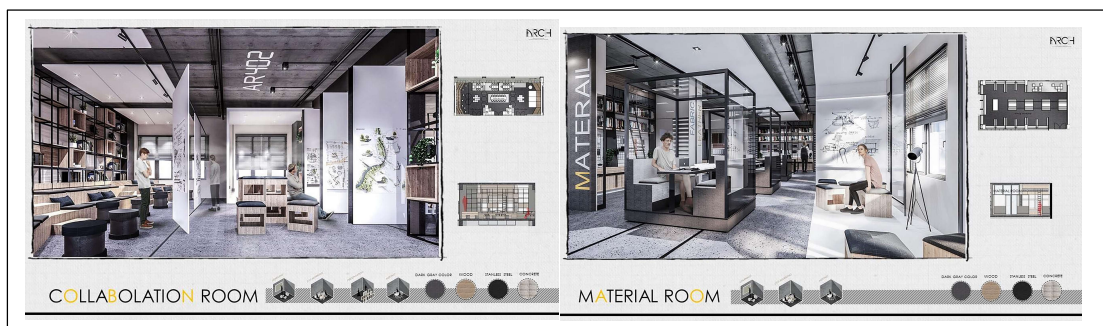
1. พื้นที่พักคอยบริเวณพื้นที่ชั้น 1 เป็นพื้นที่นั่งเล่นด้านนอกระหว่างรอเรียน
2. พื้นที่กิจกรรม หรือนิทรรศการต่าง ๆ พื้นที่นี้สามารถใช้จัดแสดงผลงานของนักศึกษาได้ เป็นพื้นที่โล่งที่สามารถปรับเปลี่ยนตามกิจกรรมที่จัดขึ้นได้ จัดแสดงผลงานโดยการติดตั้งบนบอร์ดหรือแขวนติดตั้งบนผนัง หรือปรับเปลี่ยนเป็นพื้นที่ตรวจงานหรือบรรยายได้
3. พื้นที่ทำงานแบบนั่งคนเดียวและแบบนั่งเป็นกลุ่มบริเวณพื้นที่ชั้น 1 มีโต๊ะทำงานเพื่อรองรับการทำงานแบบส่วนตัว และมีพื้นที่ทำงานรองรับการทำงานแบบกลุ่มทั้งเป็นแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีมุมโซฟาสำหรับนั่งพักผ่อนหรือการประชุมแบบสบาย ๆ pantry และมุมทานกาแฟ
4. พื้นที่ทำงานส่วนตัวชั้น 2 เป็นพื้นที่ทำงานแบบนั่งคนเดียว ห้องถ่ายรูปแบบสตูดิโอ ห้องสำหรับทำโมเดลสามมิติ

ภาพ 8 แสดงภาพบรรยากาศภายในแต่ละพื้นที่

ภาพ 9 แสดงภาพบรรยากาศภายในแต่ละพื้นที่

ภาพ 10 แสดงภาพบรรยากาศภายในแต่ละพื้นที่

1. พื้นที่ทำงานส่วนตัวชั้น 2 เป็นพื้นที่ประชุม ทั้งแบบเล็กและแบบใหญ่เป็น 3 ห้องเล็ก และ 1 ห้องใหญ่ หรือสามารถปรับผนังเลื่อนผนังเป็น 2 ห้องได้ สำหรับ 2-4 คน เพื่อใช้เป็นพื้นที่ทำงานกลุ่มแบบปิด และขยายเป็นพื้นที่ทำงานกลุ่มเปิด สำหรับ 4-8 คน มีจอทีวีไว้บริการ และพื้นที่สำหรับการขายเครื่องดื่มไว้บริการ ด้านหน้าเปิดโล่งเชื่อมต่อกับพื้นที่ภายใน
2. พื้นที่ทำงานส่วนตัวชั้น 2 พื้นที่นี้สามารถใช้จัดแสดงผลงานของนักศึกษาได้ ปรับเปลี่ยนตามกิจกรรมที่จัดขึ้นได้ จัดแสดงผลงานโดยการติดตั้งบนบอร์ดหรือแขวนติดตั้งบนผนัง หรือปรับเปลี่ยนเป็นพื้นที่ตรวจงานโดยพื้นที่ตรงกลางเป็นพื้นที่ทำงานแบบส่วนตัว พื้นที่นี้สำหรับ 1 คน

อภิปรายผลและสรุปผล

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการปรับปรุงพื้นที่อาคารเรียนเดิมสู่พื้นที่ทำงานร่วมกันของนักศึกษาสาขาสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มีการจัดผังและการจัดโซนใหม่ การใช้พื้นที่ที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายทั้งบริเวณชั้น 1 และพื้นที่ชั้น 2 พื้นที่ห้องสมุดเดิม แบ่งเป็นพื้นที่ใหม่ทั้งหมด 6 พื้นที่ เน้นการจัดวางผังสำหรับพื้นที่การทำงานแบบเปิดมากกว่าพื้นที่ทำงานแบบปิด ปรับพื้นที่แต่ละส่วนให้เชื่อมโยงกันตอบสนองกับพฤติกรรมของผู้ใช้ในปัจจุบัน มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ รูปแบบเฟอร์นิเจอร์ที่สามารถปรับเปลี่ยนเคลื่อนย้ายได้

ผลงานวิจัยนี้สอดคล้องกับทฤษฎีแนวคิดของพฤติกรรม (Behavior) คือ ทุกสิ่งที่บุคคลแสดงออก และถูกสังเกตได้โดยตรง หรืออยู่ในกระบวนการทางจิตใจ เช่น ความคิด ความรู้สึก และแรงขับ ซึ่งเป็นประสบการณ์ของแต่ละบุคคลที่ไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง (Allen and Santrock, 1993) แนวทัศน์ของกลุ่มจิตวิทยาพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) เน้นศึกษาพฤติกรรมภายนอก เชื่อว่าการแสดงออกสะท้อนมาจากจิตเน้นศึกษารูปร่าง การศึกษาจึงเน้นทฤษฎีการเรียนรู้ ที่นำไปใช้มากในการปรับพฤติกรรม (วิไลวรรณ ศรีสงคราม, 2549) ทั้งหมดนี้จะส่งผลต่อการใช้อารมณ์และความรู้สึกของผู้ใช้งานให้มีความชื่นชอบและความต้องการใช้พื้นที่เดิมเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นในการออกแบบพื้นที่ทำงานร่วมกันในศตวรรษที่ 21 ให้เหมาะสมกับพฤติกรรมของผู้ใช้ในปัจจุบันจึงจำเป็นต้องอำนวยความสะดวกในการใช้งานทั้งทางด้านอุปกรณ์การใช้ให้เหมาะสม เทคโนโลยีที่เอื้อต่อการใช้งานซึ่งจะทำให้ผู้ใช้มีความสุขเพิ่มมากขึ้น

แนวทางการออกแบบพื้นที่ การออกแบบพื้นที่ดังกล่าวควรเน้นการวางผังที่สอดคล้องกับการใช้งานจริง รองรับความต้องการที่หลากหลายของนักศึกษา โดยให้ความสำคัญกับความยืดหยุ่นของพื้นที่ เช่น การใช้เฟอร์นิเจอร์ที่สามารถเคลื่อนย้ายได้ง่าย เพื่อให้เหมาะสมกับการปรับเปลี่ยนตามความต้องการในแต่ละสถานการณ์ในการศึกษาความต้องการของนักศึกษา สถาปัตยกรรมศาสตร์แต่ละชั้นปี ควรมีการนำเสนอข้อมูลอย่างละเอียดและเป็นระบบ เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะและความต้องการที่แตกต่างกันตามชั้นปีของนิสิต กระบวนการเก็บและรวบรวมข้อมูลต้องมีความชัดเจนและครอบคลุม ขั้นตอนที่สำคัญในการสำรวจความคิดเห็น ดังนี้

ชั้นปีที่ 1 ส่วนใหญ่มักต้องการพื้นที่ในการฝึกพื้นฐานทางสถาปัตยกรรม เช่น พื้นที่ทำงานแบบเปิดสำหรับการวาดภาพหรือการทำโมเดลเบื้องต้น รวมถึงการเข้าถึงทรัพยากรการเรียนรู้ที่ง่ายดาย เช่น ห้องสมุดหรือพื้นที่สื่อการสอนที่ใช้ร่วมกัน

ชั้นปีที่ 2 เริ่มเน้นการทำงานกลุ่มมากขึ้น ต้องการพื้นที่ที่สนับสนุนการทำงานร่วมกัน เช่น ห้องประชุมย่อยหรือพื้นที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเพื่อนร่วมชั้น นอกจากนี้ยังต้องการพื้นที่ในการทดลองสร้างโมเดลทางกายภาพที่มีความซับซ้อนมากขึ้น

ชั้นปีที่ 3 เริ่มเข้าสู่กระบวนการออกแบบที่มีความซับซ้อนมากขึ้น ต้องการพื้นที่ส่วนตัวที่เงียบสงบสำหรับการคิดและทำงาน รวมถึงพื้นที่แสดงผลงานออกแบบเพื่อรับคำแนะนำจากอาจารย์และเพื่อนร่วมชั้น

ชั้นปีที่ 4 และ 5 ในที่สุดท้ายเน้นการทำโปรเจกต์ขนาดใหญ่ ต้องการพื้นที่ทำงานแบบเฉพาะเจาะจงที่สามารถใช้เวลาในการทำงานได้ยาวนาน รวมถึงพื้นที่จัดแสดงผลงานเพื่อการวิจารณ์ผลงานจากคณาจารย์

จากการนำเสนอแนวทางการปรับปรุงพื้นที่อาคารเรียนเดิมเพื่อเป็นพื้นที่ทำงานร่วมกันของนักศึกษาคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มีข้อค้นพบสำคัญที่สะท้อนถึงความต้องการของนักศึกษาแต่ละชั้นปี และการจัดสรรพื้นที่ที่เหมาะสมตามลักษณะการใช้พื้นที่ของนักศึกษาในแต่ละระดับการศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูลกระบวนการเก็บข้อมูลดำเนินการผ่านการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างอย่างเจาะจงโดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อทำความเข้าใจความต้องการเฉพาะเจาะจงของนักศึกษา และมีการสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาในสถานการณ์จริง เช่น การทำงานกลุ่ม การค้นคว้าข้อมูล การทำงานเดี่ยว และการทำกิจกรรมคณะ

ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในเป็นปัจจัยสำคัญ เน้นด้านประโยชน์ใช้สอยที่สอดคล้องกับพฤติกรรมความต้องการของผู้ใช้มากกว่าด้านปัจจัยเรื่องความงาม และปรับให้สอดคล้องร่วมกับประโยชน์ใช้สอยคู่กับความงาม
2. การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาโดยใช้กลุ่มตัวอย่างเฉพาะกลุ่ม เน้นนักศึกษาสาขาสถาปัตยกรรมเท่านั้น การสำรวจ (Quantitative research) เช่น การศึกษาสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) การสนทนากลุ่ม (Focus group) หรือ การสังเกตพฤติกรรม (Observation research) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความเฉพาะเจาะจงมากยิ่งขึ้น สำหรับนำไปพัฒนาได้อย่างตรงประเด็น การศึกษาครั้งต่อไปควรเป็นกลุ่มผู้ใช้แบบไม่เจาะจง เพื่อให้สามารถนำข้อมูลไปประยุกต์ให้กับอาคารคณะอื่นได้

เอกสารอ้างอิง

จิระ อำนวนสิทธิ์. (2558). สถาปัตยกรรมกับพื้นที่ระหว่าง: ความกลมกลืนภายใต้บริบทที่แตกต่าง .

(วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นิรมล เห่งตระกูล. (2560). การปรับเปลี่ยนประโยชน์ใช้สอยกับการฟื้นฟูบูรณะย่านพาณิชยกรรมเก่าและคลังสินค้าริมน้ำ :

กรณีศึกษาย่านทรงวาด (วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นิจสิริห์ แวหาญ. (2560). พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาสถาปัตยกรรมภายใน:กรณีศึกษาหลักสูตรสถาปัตยกรรมภายในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. วารสารวิชาการคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สจล, 25(2), 107-123.

ปวันรัตน์ อิ่มเจริญกุล. (2560). ปัจจัยที่ส่งต่อความพึงพอใจในการเข้ารับบริการสถานที่ให้บริการ พื้นที่ทำงาน Co-Working Space ในกรุงเทพมหานคร. (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ ฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

มารู้จัก Co-Working Space เทรนด์ใหม่เปลี่ยนชีวิตการทำงาน. (2558). สืบค้นจาก <https://www.forfur.com>.

วิไลวรรณ ศรีสงคราม. (2549). **จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น.

สุวิทย์ วงศ์จิราพาณิชย์. (2555). **เจาะลึกเทรนด์ Coworking Space ตอนที่ 1 : ทำไมฟรีแลนซ์ถึงติดใจห้องทำงานรูปแบบใหม่นี้** สืบค้นจาก <http://www.tcdc.or.th/articles/others/18005/#เจาะลึกเทรนด์-Coworking-Space-ตอนที่-1—ทำไมฟรีแลนซ์ถึงติดใจห้องทำงานรูปแบบใหม่นี้>.

Allen L., Santrock J. W. (1993). **Psychology: The contexts of behavior**. Dubuque, IA: Brown.